

โครงการศูนย์บริการและพัฒนาที่สูงปางตองตามพระราชดำริ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หลักการและเหตุผล

โครงการพัฒนาที่สูงปางตองตามพระราชดำริ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เริ่มดำเนินงานตามแนวพระราชดำริ ตั้งแต่ปี ๒๕๒๒ เป็นต้นมา ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีความห่วงใยราษฎรในพื้นที่ และความมั่นคงปลอดภัยของประเทศเป็นอันมาก จึงทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้ง “ศูนย์พัฒนาอาชีพของราษฎร” ในพื้นที่ดังกล่าว เพื่อช่วยเหลือราษฎรให้มีอาชีพ มีรายได้และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตลอดจนเป็นการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในบริเวณพื้นที่ชายแดน

ต่อมาในปี ๒๕๒๖ ทรงมีพระราชดำริให้เปลี่ยนชื่อเป็น “ศูนย์บริการและพัฒนา” มุ่งเน้นการดำเนินงานในพื้นที่ชุมชนบนพื้นที่สูงของจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นหลัก ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เริ่มดำเนินงานในลักษณะการศึกษาทดลองด้านต่างๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้และนำไปขยายผลสู่ราษฎร กลุ่มเป้าหมาย โดยมีหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องดำเนินงาน จำนวน ๓๑ หน่วยงาน และมีศูนย์บริการและพัฒนาที่สูงปางตอง ตามพระราชดำริ เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินงาน ซึ่งผลการดำเนินงานระยะที่ผ่านมามีประสิทธิผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ในระดับ กล่าวคือ ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำโดยก่อสร้างอ่างเก็บน้ำปางตอง ๑, ๒ และ ๓ พร้อมปรับปรุงระบบส่งน้ำ การอนุรักษ์ดินและน้ำ การฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า การดำเนินงานโครงการธนาคารอาหารชุมชน การพัฒนาส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร ทั้งพืชยืนต้น พืชไร่ พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับและกล้วยไม้พื้นเมือง การพัฒนาเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและอนุรักษ์เขียดแล้ว การวิจัยทดสอบพันธุ์สัตว์ การส่งเสริมงานศิลปาชีพเพื่อเพิ่มพูนรายได้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎร อย่างไรก็ตามยังมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินงานพัฒนาต่อเนื่องต่อไป เพื่อการสนองพระราชดำริถูกต้องครบถ้วน และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนแก้ไขปัญหาที่ราษฎรยังคงเผชิญอยู่ คือ ปัญหาความยากจน รวมทั้งสอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปและสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาประเทศส่วนรวม

วิสัยทัศน์

เพื่อสนองพระราชดำริที่พระราชทานให้ไว้และเป็นไปตามหลักการเหตุผลดังกล่าว จึงกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนา ดังนี้

“ปางตอง แหล่งสืบสานเรียนรู้ตามรอยยุคลบาท เพื่อการพัฒนาและเสริมสร้างความมั่นคงของชุมชนบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ตามแนวพระราชดำริ การอยู่ร่วมกันของคนและป่า”

กรอบแนวคิดการดำเนินงาน

๑. ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนา มุ่งและให้ความสำคัญในการดำเนินงานในลักษณะองค์รวม ให้ทุกมิติการพัฒนาเชื่อมต่อกันเป็นกระบวนการบนพื้นฐานแนวคิดของการอยู่ร่วมกันและเกื้อกูลกันของคนและป่า โดยมีประชาชนเป็นเป้าหมายหลักในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

๒. ยึดแนวพระราชดำริ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวทางการดำเนินงานทั้งในด้านการพัฒนาและบริหารจัดการ ให้ความสำคัญในการบูรณาการดำเนินงานโดยใช้ “แผน” เป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน

๓. ใช้ศูนย์บริการและพัฒนาที่สูงปางตองตามพระราชดำริ เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับชุมชนกลุ่มบุคคลเป้าหมาย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาทดลองการพัฒนาตามแนวทางการอยู่ร่วมกันของคนและป่าบนพื้นที่สูง และสาธิตแสดงไว้เป็นองค์ความรู้ในลักษณะพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต
๒. ขยายผลการพัฒนาสู่ประชาชนตามแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้บริการและพัฒนาเพื่อการขยายผลตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อยกระดับความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของประชาชน
๓. เพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามแนวทางการอยู่ร่วมและเกื้อกูลกันของคนและป่า เพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน
๔. พัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวสืบสานตามรอยยุคลบาทเพื่อการเรียนรู้และสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับประชาชน

พื้นที่เป้าหมาย

๑. พื้นที่ศูนย์บริการและพัฒนาที่สูงปางตองตามพระราชดำริ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่ที่หมู่ ๔ ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีพื้นที่ ๕,๔๓๘ ไร่ ๑ งาน ๔๒ ตารางวา ซึ่งเป็นที่ตั้งเรือนประทับแรมปางตอง และฐานเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ
๒. หมู่บ้านในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สะงา ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน ๑๒ หมู่บ้าน
๓. หมู่บ้านในพื้นที่ต่อเนื่องกับลุ่มน้ำแม่สะงา ตำบลห้วยผา อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน ๔ หมู่บ้าน
๔. สำหรับการขยายผลตามแนวกว้าง มุ่งเน้นการเผยแพร่องค์ความรู้จากศูนย์บริการและพัฒนาที่สูงปางตองตามพระราชดำริ ไปสู่พื้นที่ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนทั้ง ๗ อำเภอ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร สถานศึกษาพื้นที่ในโครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงบริเวณแนวชายแดน มูลนิธิโครงการหลวง โครงการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนและโครงการในพระราชดำริทุกโครงการ
๕. จัดตั้งศูนย์ขยายผลการดำเนินงาน ๑ จุด ในพื้นที่โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ลุ่มน้ำแม่สะมาด-ห้วยหมาก-กลาง เพื่อใช้เป็นศูนย์ย่อยเครือข่ายการขยายผลการพัฒนาในระบบลุ่มน้ำ